

ARJA HAVAKKA ON SYDÄNJUURIAAN MYÖTEN RAVINTOLAMUUSIKKO

Teksti: Tommi Virtanen

Arja Havakka on tehnyt uskomattoman pitkän uran tanssimusiikin parissa. Viime vuonna se huomioitiin valtiovallankin taholta, kun hänelle myönnettiin taiteilijaeläke. Vasta myöhemmällä iällä listamenestyksestä nauttimaan päässyt laulaja-bassisti on säilyttänyt työssään nöyryyden, suosio kun pohjautuu tuhansiin keikkoihin eikä television mukanaan tuomaan pikajulkisuuteen.

Lahdessa 1944 syntynyt **Arja Havakka** aloitti laulamisen pikikutyttonä. Innostus tuli omalta äidiltä, joka opetti laulamisen perusteet.

”Olen koko elämäni laulanut, kolmevuotiaasta lähtien. Äitini oli kuorossa ja siitä minäkin sain sykkeen laulamiseen. Sen jälkeen jouduinkin laulamaan koulussa ja vähän joka paikassa”, hän muistelee.

Havakka jäi orvoksi 7-vuotiaana, kun hänen äitinsä kuoli. Uusi koti löytyi äidin sisaren luota Imatralta, mistä perhe muutti pian Lappeenrantaan. Siellä nuoren laulajan äänelle löytyi käyttöä Lappeenrannan kaupunginteatterista, jossa Havakka toimi niin sanottuna iltanäyttelijänä. Usein roolit olivat niitä, joissa tarvittiin hyvää lauluääntä. Teatteri oli tulevalle viihde- taiteilijalle tärkeä koulu: se antoi esiintymiskokemusta. Havakka sai kollegoista myös ystäviä, kuten samaan aikaan näyttelijänuraansa käynnistelevästä **Eeva Litmasesta**.

Laulutunnit vaihtuivat bassoon

Veri veti Havakkaa viihdyttäjän ammattiin, mutta leipä oli kuitenkin tienattava perinteisemmil-

Lokki-valssin oli ehtinyt levyttää jo moni, mutta vasta Havakan tulkitsemana siitä tuli hitti – markkinointikoneiston ja trendien ulkopuolelta.

lä töillä. Lahden kautta Helsinkiin vuonna 1963 muutettuaan nuori laulaja oli töissä milloin lastenhoitajana, milloin kanta-kaupungin ravintoloiden keittiöissä. Näillä töillä rahoitettiin laulutunnit, suurin odotuksin.

”Haaveilin klassisen laulajan urasta. Laulutuntien lisäksi otin myös musiikin teorian tunteja”, hän kertoo.

Urasuunnitelmiin tuli kuitenkin muutos sattuman puuttuessa peliin.

”Pohjoisessa oli hyvä tyttökaveri, joka halusi lähteä käymään Amerikassa. Hän pyysi kahdeksi kuukaudeksi tuuraamaan bändinsä laulajaksi. Menin Rovaniemelle syksyllä -67. Minulle lyötiin basso käteen ja sanottiin, että tätä pitäisi soittaa. Oli

”Minulle lyötiin basso käteen ja sanottiin, että tätä pitäisi soittaa. Oli keskiviikko ja perjantaina oli ensimmäinen keikka.”

keskiviikko, ja perjantaina oli ensimmäinen keikka. Sitten harjoiteltiin sormenpäät verillä.”

Siitä alkoi Havakan ura ravintolamusiikkona, vaikka kokemusta tanssimusiikista ei ollutkaan. Työ opetti tekijäänsä, ja arvokkaimmat neuvot tulivat muusikkokavereilta.

”Käytännön oppi on tietysti kaikkein paras”, Havakka tähdentää. ”Piti kuunnella, ja mitä useamman muusikon kanssa soitti, sitä enemmän oppi. Siihen päivään saakka en ollut koskaan aikaisemmin laulanut orkesterin kanssa. Ainoastaan klassista, negrospirituaaleja ja vähän jazzia. Halusin kokeilla, onnistunko. Se siirtymävaihe klassisesta ei ollut helppoa, ennen kuin oppi ne niksit. Onneksi oli muusikoita, jotka auttoivat ja neuvoivat mistä tässä on kyse.”

Parin kuukauden pesti **Tommi Lainkarin** yhtyeessä vaihtui pian vakituisesti tuuratun jäädessä Amerikkaan. Siitä lähtien Havakka on ollut päätoimisena ravintolamusiikkona. Vuodesta -75 lähtien hänellä on ollut

omalla nimellä keikkaileva trio tai kvartetti.

Lokin yllättävä nousu

Havakan bändin menestys ravintoloissa oli tasaista, ja näytti että sellaisena se pysyykin. Kunes vuonna -94 tapahtui yllättävä käännekohta, levytys, josta Arja Havakan nimi nyt tunnetaan: **Lokki-valssi** (trad. -Antti Henttonen). Yhteistyö tuottaja **Ilkka Vainion** kanssa alkoi tuolloin. Vainio oli silloisen Audiovoxin tuottaja ja kuoli Helsinkiin asti huhuja kappaleesta, josta on Lapissa noussut hitti.

”Kuultiin, että Rovaniemellä on radiotoimittaja Lintu-Pekka, joka soittaa **Lokki-valssia**, ja se on siellä toivottu levy. Kun pai-

kallinen torikauppias tuli kertomaan, että hän myy valtavasti tätä **Lokki**-levyä ja että kysyntä on kova, soitin Havakalle”, kertoo Vainio yhteistyön alusta.

Levy julkaistiin maanlaajuisesti, ja se myi muutamassa kuukaudessa kultaa. Havakka itse oli täysin äimistynyt yllättävästä suosiosta.

”Kun kolmekymmentä vuotta tekee ravintolamusiikkia ja ajattelee, että sitä saa tehdä loppuun asti niin kauan kun vielä jokin ravintola ottaa vastaan, niin sitten tulee tällainen **Lokki**-levy. En olisi edes halunnut tehdä sitä, mutta orkesterin pojat patistivat. Alun perin siitä piti tulla sinkku; **Taisto Wesslin** kirjoitti toiselle puolelle **Suudelma**-valssin. Pojat sanoivat sitten, että otetaanpa laulukirja ja tehdään lisää. Niin me tehtiin kymmenen laulua – koko levyllinen”, kertoo Havakka.

Yksi syy menestykseen saattoi olla myös kappaleen pelkistetty instrumentaatio, jonka rinnalla Havakan persoonallinen tulkinta pääsi hyvin esille.

”Kaveri vei Lapin Radioon semmoisen version missä oli vain piano, basso, rummut ja pelkkä laulu. Tuli kyselyjä että mikä tämä laulu on, tällainen balladi.”

Havakka oli painattanut omakustanteina 2 000 kasettia ja 500 cd:tä. Kysyntä oli kova.

”Silloin bändimme oli kuukausipalkalla lappilaisessa ravintolassa. Mulla meni suurin aika siihen että lähetin kasetteja ympäri Suomea ihmisille.”

Lokki-valssin sävel on vanha kansansävelmä. Suomenkieliset sanat siihen teki Antti Henttonen. Valssin oli ehtinyt levyttää jo moni, mutta vasta Havakan tulkitsemana siitä tuli hitti – markkinointikoneiston ja trendien ulkopuolelta. Vainio uskoo, että juuri naisen ainutlaatuinen ääni oli tähän synny.

”Siinä oli se aitous ja se ääni. Joskus näitä tulee kaiken ulkopuolelta, niin kuin **Vera Telenius**

KIMMO TÄHTINEN

”Päätoimisena muusikkona työskentelevän naisen työmoraalin täytyy olla tuplasti se mitä miehillä.”

muutamaa vuotta aiemmin. Havakka ei sopinut normaaliin muottiin. Hän on taitava – ei tarvitse olla mikään teinimissi, kun on kokemuksen tuoma ääni”, ylistää Vainio. ”Hänen äänensä on sellainen, että sen tunnistaa.”

Vanhan kappaleen menestys aiheutti myös kateutta. Vainio muistaa puhelun kesältä -95. ”Olihan muutamat muutkin levyttäneet *Lokkia*. Yhden artistin manageri soitti että mä oon varastanut lokin! Mä olin että minäkö lokin. Luulin että Kauppatorilta jonkun lokin”, naureskelee Vainio ja lisää: ”Arja Havakan *Lokki* oli oma ja aito.”

Levyillä pitkä elinkaari

Lokki-levy myy edelleen. Sen jälkeen Havakka on tehnyt kolme pitkäsoittoa, jotka sisältävät pääasiassa käännösiisejä. Säveltämään Havakka ei toistaiseksi ole ryhtynyt. Yhteistä levyille on niiden harvinaisen pitkä elinkaari. Yleensä artistien levyjen myynti keskittyy ensimmäisiin kuukausiin, ja sen jälkeen menekki on vähäistä. Havakan levyjä menee tasaisesti kaupaksi vuosikaudet. Tähän ei voi olla kuin yksi syy, Havakan ammattitaito ja karisma tanssilavoilla. Tätä painottaa levytuottaja Vainiokin.

”Arjan suosion salaisuus on karismaattinen ääni ja laaja ohjelmisto. Hän on herkkä, mutta lavalla tosi räiskyvä. Keikalla saa rauhoitlensa ehdottomasti vastinetta.”

Havakka kertookin ihmisten tulevan usein keikkojen jälkeen kysymään levyjä. Vanhat myyvät edelleen, mutta uusikin on jo mielessä.

”Mulla on ollut hyvä säkä, kun levyt myyvät tasaisesti. Sen takia en ole hätäilytkään, että täytyisi olla koko ajan framilla. Olen kerännyt pikku hiljaa materiaalia ja teen tänä vuonna uuden levyn”, kertoo Havakka suunnitelmistaan.

Havakan siirtyessä levyttäväksi artistiksi tuottaja Vainiolla oli helppoa, kun tuotetta ei tarvinnut rakentaa.

”Hän oli täysin valmis ammatillainen ohjelmistoinen. Ei ole kappaletta joka häneltä ei tait-

tuisi. Monesti on näitä teiniartistiteja, joilla ei ole ohjelmistoa. Niiden kanssa työ on paljon kovempi.”

Naiset yhä silmätikkaina

Havakan mukaan päätoimisena muusikkona työskentelevän naisen työmoraalin täytyy olla tuplasti se mitä miehillä. Asenteet ovat tiukassa, eikä tasa-arvo kuki keikkapaikoilla edelleenkaan.

”Naisen asema on viihdebisneksessä aika heikko. Tämä on niin miesvaltainen työ. Myös keikkapaikoilla ajatellaan niin, että vaikka on päätoiminen orkesteri, jossa on orkesterin jäsenenä nainen, niin kyllä katsotaan vähän nenän vartta pitkin. On nähty monta kertaa, kuinka miesmuusikko, joka on erittäin huonossa kunnossa tai ei tule ollenkaan, saa paikata kuukauden päästä. Jos nainen käyttäytyisi niin, siltä loppuisivat työt heti.”

”Musiikin tekeminen on muutunut 40 vuoden aikana hyvin paljon. Ennen hovimestari valvoi mitä salissa tapahtui. Hänelle kuului myös orkesterin valvominen; että oli pukeuduttu hyvin ja musiikki oli hyvää, ensimmäinen tunti oli viihdemusiikkia. Siihen aikaan syötiin ja seurusteltiin paljon eikä niin kuin nykyään, että mitä rikkinäisemmät farkut, sitä paremmin pääset sisälle. Ihmiset eivät tule enää ravintolaan syömään, pizzeriat ja pubit ovat tulleet tärkeämmik-

”Kun tulee vapaapäivä, haluan olla tavis.”

si. Onhan siinä hyvätkin puolet. Se on tuonut toisen tyyllisille muusikoille töitä, kuten tubaduureille.”

Pidentyneet työpäivät ja tanssimusiikin tila

Havakka on pyrkinyt hillitsemään liiallista keikkailua. Osa syynä siihen ovat yhä rankemmat työajat.

”Olen yrittänyt pyytää keikkoja perjantaille ja lauantailla, jotta voitaisiin välillä levähtää ja katsoa uutta musiikkia. *Lokki*-biisiä

ARJA HAVAKAN ARKKISTO

”Pitkänlinjan muusikko, joka on peitelty turhaan artistikarismaansa”, luonnehti tuottaja Ilkka Vainio suojattiansa.

ennen käytiin paljon ravintoloissa ja oltiin kuukausi kerrallaan. Siihen sisältyivät myös laivat; oltiin aika paljon laivoissa soittamassa. *Lokki*-valssin jälkeen tulivat perinteiset keikkapaikat. Ennen niitä oli vain 10 % keikoista, nyt 60–70 %.”

Tanssiapaikoissa on yleensä

hetkellä hyvä. On tullut tanssikouluja, jotka ovat pelastaneet tilanteen. On tultu takaisin siihen, että valssi on valssia ja tango on tangoa. Perustanssimusiikki on välillä ollut poissa muodista, ja on ollut paikkoja joissa jenkat on kielletty. On kiva nähdä kun soitetaan cha-cha-cha'ta, niin ihmiset yrittävät tanssia sitä. Se vaatii myös orkesterilta – kaikenlaista musiikkia täytyy soittaa.”

Laulava sydän

Neljänkymmenen vuoden aikana Havakka on tehnyt tuhansia keikkoja. Kaikkea on sattunut. Niin kuin silloin kun rumpailta unohtui pelit.

”Tommi Lainkarin orkesterin kanssa ajettiin hirveällä kiireellä Luostolle. Kun päästiin perille, rumpalimme **Erkki Sumala** tajuusi unohtaneensa pelit kotiin. Orkesterin johtajan Mersun pölykapselit pantiin narulla katon verhotangoista roikkumaan.

kaksi bändiä vuorotellen. Tämän vuoksi työpäivät venyvät jopa kahdeksaan tuntiin.

”Minulle muusikontyön perusta on pysynyt samana, mutta voimaa tarvitaan enemmän. Ennen työt kestivät alle viisi tuntia, nyt jopa kahdeksan tuntia, ja se on koko ajan täyttä työtä. Ennen yli seitsemästä tunnista maksettiin ylityökorvausta, nyt ei enää”, kritisoi Havakka.

Joka tapauksessa Havakka näkee aikakaudessa positiivisiakin puolia.

”Tanssimusiikin tila on tällä

Agentsin vieraana TV2:n *Laulava Sydän*-ohjelmassa.

Välillä tuli lauma nuoria poikia niitä ihmettelemään, että onpa omituiset pellit”, nauraa Havakka.

Asiattomia huutelijoita joutuu jokainen esiintyjä kohtaamaan aika ajoin. Jokaisella on omat keinonsa selviytyä häiriköistä.

”Eilen olin päiväkeikalla Pusstokulmassa Vantaalla. Siellä oli pariskunta, joka ei pitänyt siitä, että puhuin välillä. Se nainen tuli lavan eteen sanomaan että täällä ei oo totuttu että akat puhuu. Sanoin että kuule, minä en ole akka vaan ikäneito!”

Havakka muistelee lämmöllä kohtaamistaan Agentsin kanssa vuonna 2001. Hän oli bändin vieraana TV2:n ”Laulava sydän”-ohjelmassa laulamalla *Jambalayan* ja monille hieman yllättäen Johnny B. Gooden. Artistit huomasivat ammentaneensa koko tuotantonsa samasta lähteestä.

”He olivat päättäneet, että kuulun heidän porukkaansa. Olen aina digannut rokkia ja Elvistä – mulla on kaikki Elviksen levyt. Johnny B. Goodea olen laulanut varmasti 20 vuotta. Mustaa musiikkia ja negrospirituaaleja olen myös aina kuunnellut.

Vastapainoksi teatteriin tai metsään

Havakka on tehnyt 40 vuotta keikkaa. Se on määrä, jota ei jaksakaan ilman asennoitumista ja vastapainoa.

”Ollaan oltu ravintoloissa viisi iltaa viikossa. Se vaatii itsekuria: pitää kehittää motivaatiota eikä jäädä paikoilleen. Kun tulee vapaa-päivä, haluan mennä eri paikkaan, olla oma itseni, tavis. Nollaan menemällä ystäväni kanssa elokuviin, teatteriin, mökille tai metsään. Kaikkein tärkeintä on, että tykkää työstään eikä kiinnitä huomiota höhöihin ihmisiin, selkään taputtelijoihin.

Havakalle myönnettiin viime toukokuussa taiteilijaeläke, samaan aikaan kuin **Juice Leskisel**le muiden muassa. Havakalle päätös tuli hienoisena yllätyksenä.

”Ohjelmatoimisto ja musikkotutut puhuivat että laita paperit menemään. Sanoin, että niin kauan kuin jalka heilahtaa ja ääni kulkee niin en hae, mutta ne inostivat minua hankkimaan paperit. Hain ravintolan johtajilta työtodistukset ja lähetin hakeumuksen. Unohdin sen täysin,

ennen kuin viime toukokuussa tuli päätös.”

Eläke oli ansaittu, työvoitto.

”Havakka on puurtanut pitkää päivää rakkaudesta musiikkiin. Ei mitään pikavoittoja, vaan hän on elättänyt tällä itsensä ja bändin”, painottaa Vainio.

Kertakäyttökulttuuri kismittää

Havakka ei voi sietää tämän päivän henkeä, jossa formaatit jylläävät, eikä tilaa anneta kaikille. Ensimmäistä kertaa parin tunnin haastattelun aikana nöyrän ja sympaattisen taiteilijan kasvoilla näkyy hermostumisen merkkejä. Osansa saavat myös Tango-markkinat ja Idolsin ”karaokelaulajat”.

”On määrätty ihmiset, jotka päättävät mitä me kuuntelemme. Listojen ulkopuolella on valtava määrä loistavia tuntemattomia laulajia. Nuoret sällit määräävät mitä kuunnellaan, ja nämä samat tyytit julkaisevat listan, jossa kerrotaan suosituimmat kappaleet”, tuohtuu Havakka.

”Nämä tyytit eivät tajua, että radio on ihmisiä varten, ei heitä

varten. Päivän aikana radioissa soi noin 20 laulajaa ja 50 kappaletta. Musiikkia ei ole enää tehty kestäväksi, vaan se puhkisoitetaan kuukaudessa”, Havakka kritisoi. ”Näin lannistetaan sekä muusikot että ihmiset, jotka käyvät keikkapaikoilla.”

Vainion lupaus

Levymoguli Vainio on tehnyt yhteistyötä Suomen kirkkaimpien tähtien **Paula Koivuniemen** ja **Kari Tapion** kanssa. Vainion mukaan Havakka voisi olla yhtä suosittu, jos ei olisi niin vaatimaton.

”Hän on suuri tuntematon, aliarvostettu taiteilija, jolla olisi kaikki mahdollisuudet suuremmaksi tähdeksi. Mä luulen, että vielä tehdään se iso hitti. Ja joululaulu! Se puuttuu vielä. Pistä sinne juttuun, että teen sille tänä vuonna joululaulun, vaikei se itse sitä vielä tiedäkään”, Vainio lupaa.

Jäämme odottamaan Arja Havakan viidennen taiteilijavuosikymmenen alkua ja uutta menestyvä joululauluineen. ■